

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3080/22

לפני :
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

המערערת : כלל חברה לביטוח בע"מ

נ ג ד

המשיבים :
1. פלוני
2. פלוני

המבקשת להצטרף כצד להליך :
קרנית – קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ירושלים מיום
24.03.2022 בתיק א 044047-02-17 שניתן על ידי כב' הש'
ע' שחם

תאריך הישיבה : ב' באייר התשפ"ג (23.04.2023)

בשם המערערת : עו"ד אורי ירון ; עו"ד מרדכי זוכוביצקי ; עו"ד גילי
ריוץ

בשם המשיב 1 : עו"ד תום גיצה ; עו"ד ניסן גיצה

בשם המשיב 2 : בעצמו

בשם המבקשת להצטרף כצד להליך : עו"ד אלון בלגה

פסק-דין

השופטת י' וילנר:

1. סעיף 24(א) לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן: פקודת הביטוח או הפקודה), מורה כדלקמן:

כשבטלה הפוליסה לפני המאורע
 24. (א) מבטח לא יהיה חייב לשלם לפי סעיפים 19 או
 21(א) בקשר לחבות, אם לפני המאורע שגרם למוות או
 לחבלת הגוף שמהם נובעת החבות בוטלה הפוליסה
 בהסכמה הדדית או בתוקף הוראה שבפוליסה; אולם לא
 יהיה לביטול תוקף כלפי הניזוק או שאיריו אלא כעבור
 עשרים ואחד יום לאחר שניתנה לבעל הפוליסה הודעה
 בכתב על הביטול.
 (ב) [...].

(-) האם הסיפא, שהודגשה לעיל, להוראת הסעיף האמור (להלן: הוראת ההשהיה), חלה רק כאשר ביטול הפוליסה נעשה ביוזמת המבטח, להבדיל מביטולה ביוזמת המבוטח?

(-) האם המונח "ניזוק" שבהוראת ההשהיה כולל גם נפגע צד ג', שאינו צד לפוליסה שבוטלה, ושבעצמו נהג ברכב ללא ביטוח חובה כדין?

אלו הן השאלות שבמוקד הערעור שלפנינו, על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט ע' שחם) בת"א 44047-02-17 מיום 24.3.2022.

רקע

2. בחודש מרץ 2015 רכש המשיב 2 רכב מסוג אאודי מאדס אחר (להלן בהתאמה: רכב האאודי והמוכר), וביום 6.4.2015 העביר המוכר את פוליסת ביטוח החובה של רכב האאודי (להלן: פוליסת הביטוח או הפוליסה) לרכב אחר. לאחר העברת הפוליסה כאמור, המשיב 2 לא ערך לרכב האאודי פוליסת ביטוח חובה חדשה.

3. עשרה ימים לאחר העברת הפוליסה כאמור, ביום 16.4.2015, נהג המשיב 2 ברכב האאודי ופגע במשיב 1 (להלן: המשיב), שרכב על אופנוע שלא היה מבוטח בביטוח חובה (להלן: האופנוע). מעובדות כתב האישום שבו הורשע המשיב 2 עולה, בין היתר, כי הוא פגע באופנוע של המשיב לאחר שלא העניק לו זכות קדימה כנדרש (להלן בהתאמה: כתב האישום והתאונה).

4. המשיב הגיש לבית המשפט המחוזי תביעה לפיצוי בגין נזקי הגוף שנגרמו לו בתאונה, נגד המשיב 2 ונגד המערערת, שהנפיקה את פוליסת הביטוח לרכב האאודי. מאחר שהאופנוע, כאמור, לא היה מבוטח כאמור בביטוח חובה כדין, התביעה הוגשה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש], ולא לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: חוק הפל"ד או החוק).

תמצית פסק דינו של בית המשפט המחוזי

5. בית המשפט המחוזי קבע כי לנוכח עובדות כתב האישום, המשיב 2 אחראי לגרימת התאונה ויש להטיל עליו חבות בנזיקין כלפי המשיב; וכן כי אין לייחס למשיב אשם תורם לגרימת התאונה. עוד נקבע, כי למרות ביטול הפוליסה עשרה ימים לפני מועד התאונה, אין לביטולה תוקף כלפי המשיב, לנוכח הוראת סעיף 24 לפקודת הביטוח; וכי אין לקבל את טענת המערער, שלפיה בהתאם לסעיף 24 לפקודה, ביטול פוליסה יהיה חסר תוקף ביחס לניזוק רק אם המבטח הוא שיוזם את ביטולה. בית המשפט הוסיף וקבע כי אין בפקודת הביטוח בסיס להבחנה בין ניזוק צד שלישי שהוא הולך רגל לבין ניזוק צד שלישי שנהג ברכב שאינו מבוטח. אשר לגובה הנזק, נקבע כי המשיב 2 והמערער ישלמו למשיב פיצוי בגין נזקי התאונה בסך של 3,783,011 ש"ח (לאחר שמסכום הפיצוי המלא נוכח סך של 667,146 ש"ח, בגין תגמולי המוסד לביטוח לאומי).

ההליך בבית משפט זה

6. מכאן הערעור שלפנינו, אשר מתמקד כאמור אך ורק בשאלת התחולה, בנסיבות המקרה דנן, של הוראת ההשהיה שבסעיף 24(א) לפקודה.

7. לאחר הגשת הערעור הגישה קרנית – קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: קרנית) בקשה לצרפה כצד לערעור. בבקשה נטען, בעיקרו של דבר, כי קבלת טענת המערער – שלפיה בהתאם להוראת ההשהיה, ביטול פוליסה לא יהיה תקף כלפי הניזוק רק אם הביטול נעשה ביוזמת המבטח – תוביל במרבית המקרים להטלת החיוב בפיצוי הניזוק על קרנית, במקום על המבטח; וכי לפיכך, קרנית היא צד רלוונטי לערעור.

המערער הודיעה כי היא מתנגדת לבקשת קרנית, והמשיב הודיע כי אינו מתנגד לה. לאחר שעיינו בבקשת קרנית ובתגובות הצדדים לה, ולאחר הדיון בערעור שהתקיים לפנינו, החלטנו להיעתר לבקשה האמורה. אם כן, טענות הצדדים שיוצגו להלן יכללו גם את טענות קרנית.

תמצית טענות הצדדים

8. בפי המערער שתי טענות עיקריות, שמכל אחת מהן נובע, לשיטתה, כי הוראת ההשהיה שבסעיף 24(א) לפקודת הביטוח אינה חלה בנסיבות המקרה דנן.

ראשית, נטען כי הוראת ההשהיה אינה חלה אם ביטול הפוליסה נעשה ביוזמת המבוטח, כבענייננו. המערערת טוענת, כי לפי הוראת ההשהיה, ביטול "בהסכמה הדדית" הוא ביטול ביוזמת המבוטח, ואילו ביטול "בתוקף הוראה שבפוליסה" הוא ביטול ביוזמת המבטח; וכי לפי לשון סעיף 24(א) לפקודה, הוראת ההשהיה מתייחסת רק לביטול מהסוג השני. המערערת מדגישה, כי פרשנותה האמורה מתבקשת גם מכך שכאשר המבוטח הוא שיוזם את ביטול הפוליסה, כלל לא מתעורר צורך לשלוח לו הודעה בכתב על הביטול. המערערת מוסיפה, כי פרשנותה נתמכת אף בהיסטוריה החקיקתית של הסעיף הנדון, שממנה עולה, לטענתה, כי הוראת ההשהיה נועדה אך ורק "לאפשר למבוטח המופתע שהות מספקת לדאוג לעצמו לביטוח חדש"; וממילא, כך נטען, תכלית זו אינה רלוונטית כאשר המבוטח הוא שיוזם את ביטול הפוליסה.

שנית, נטען כי ניזוק דוגמת המשיב, שנהג ברכב ללא ביטוח חובה כדין, אינו בא בגדר המונח "ניזוק" שבהוראת ההשהיה. לטענת המערערת, פרשנות זו מתבקשת מתכליתו של סעיף 24 לפקודה; מחוק הפל"ד ומהעקרונות שבבסיסו; ואף מהטעם של תקנת הציבור. המערערת מדגישה, כי דחיית פרשנותה האמורה תתמרץ נהגים שלא לעמוד בחובתם לבטח את רכבם, באופן שיעמוד בסתירה ברורה לתכלית חוק הפל"ד.

9. מנגד, המשיב סומך ידיו על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, וטוען כי אין בסיס לטענותיה הנדונות של המערערת. המשיב מדגיש, כי אמנם מי שנהג ברכב ללא ביטוח חובה כדין אינו זכאי להגיש תביעה לפי חוק הפל"ד, אך טוען כי מכאן לא נובע כי נפגעת זכאותו לתבוע את נזקיו לפי פקודת הנזיקין, על כל המשתמע מכך, לרבות במישור היחסים עם מבטח הרכב הפוגע.

10. אף קרנית סומכת ידיה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, וטוענת כי בלשון הוראת ההשהיה אין עיגון להבחנה שעורכת המערערת, בין ביטול הפוליסה ביוזמת המבוטח לבין ביטולה ביוזמת המבטח. עוד נטען, כי קבלת הבחנה זו תרוקן מתוכן את הוראת ההשהיה, שכן לטענת קרנית, "נדירים עד בלתי קיימים" המקרים שבהם המבטח הוא שמבקש לבטל את הפוליסה. קרנית מדגישה, כי ביטול פוליסה מתוקף הוראה שבה יכול להיעשות גם ביוזמת המבוטח, וכי כך אירע בענייננו. קרנית מוסיפה, שמההיסטוריה החקיקתית של סעיף 24 לפקודה עולה דווקא כי תכליתו להרחיב את האפשרויות העומדות לניזוק לקבל פיצוי, וכי הוראת ההשהיה חלה ללא קשר לסיבה שבגינה בוטלה הפוליסה. לבסוף נטען, כי בהינתן שקבלת ההבחנה הנדונה תעביר נטל לא מבוטל מכתפי חברות הביטוח לכתפי קרנית, ובשים לב להסדרה החקיקתית המקיפה של נושא ביטול ביטוח החובה, הרי שקביעת הבחנה כאמור צריכה להיעשות בחקיקה מפורשת.

11. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים בכתובים, ושמענו את השלמת טיעוניהם בדיון שנערך לפנינו, שוכנעתי כי דין הערעור להידחות, וכך אמליץ לחבריי כי נורה.

12. חבותה הביטוחית הנטענת של המערערת כלפי המשיב מעוגנת, ביסודו של דבר, בהוראת סעיף 3(א)(1) לפקודת הביטוח, אשר מורה כדלקמן:

הדרישה לגבי פוליסה

3. (א) פוליסה לפי דרישותיה של פקודה זו היא פוליסה שהוציא מבטח שהיה מורשה בשעת הוצאתה והיא מבטחת את –

(1) בעל הרכב והנוהג בו – מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן – החוק), ומפני חבות אחרת שהם עשויים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לאדם על ידי השימוש ברכב מנועי או עקב השימוש בו; לענין זה, "נזק גוף" ו"שימוש ברכב מנועי" – כמשמעותם בחוק;

(2) בעל הרכב הנוהג בו וכל אדם הנוהג בו בהתר ממנו – מפני נזק גוף שנגרם להם בתאונות דרכים כמשמעותם בחוק.

כאמור, ענייננו אינו בחבות לפי חוק הפלת"ד, כי אם בחבות לפי פקודת הנזיקין, שהיא בבחינת "חבות אחרת" כמשמעותה בסעיף 3(א)(1) לפקודה.

13. לנוכח האמור, וכמפורט לעיל, במוקד דיוננו ניצבות שתי סוגיות פרשניות ביחס להוראת ההשהיה שבסעיף 24 לפקודת הביטוח. בטרם אדון בסוגיות אלו כסדרן, אציג בשנית, למען הנוחות, את הוראות הסעיף האמור:

כשבטלה הפוליסה לפני המאורע

24. (א) מבטח לא יהיה חייב לשלם לפי סעיפים 19 או 21(א) בקשר לחבות, אם לפני המאורע שגרם למוות או לחבלת הגוף שמהם נובעת החבות בוטלה הפוליסה בהסכמה הדדית או בתוקף הוראה שבפוליסה; אולם לא יהיה לביטול תוקף כלפי הניזוק או שאיריו אלא כעבור עשרים ואחד יום לאחר שניתנה לבעל הפוליסה הודעה בכתב על הביטול.

(ב) [...].

14. כידוע, יש לפרש חוק באופן שתואם את לשונו, ושמגשים את תכליתו (ראו: ע"א 8096/17 סקוק נ' איסחקוב, פס' 14 והפניות שם (3.2.2019), להלן: עניין סקוק). בראי

כלל זה, אדון תחילה בטענת המערערת, שלפיה הוראת ההשהיה חלה רק כאשר המבטח הוא שיוזם את ביטול הפוליסה.

תחולת הוראת ההשהיה כתלות ביוזם ביטול הפוליסה

15. אקדים ואומר כי לא מצאתי עיגון לטענתה הנדונה של המערערת בלשון סעיף 24 לפקודה וכן בתכליתו.

ראשית, כאשר המבוטח עצמו הוא שיוזם את ביטול הפוליסה והמבטח מסכים לביטול, ממילא מדובר בביטול "בהסכמה הדדית" כאמור בהוראת ההשהיה; ודי בכך כדי לדחות את טענת המערערת כי הוראת ההשהיה חלה רק במקרה שהמבטח הוא היוזם. לעניין זה אציין, כי טענת המערערת שלפיה ההשהיה בת 21 יום חלה רק במקרה שביטול הפוליסה הוא "בתוקף הוראה שבפוליסה", ולא מתוקף "הסכמה הדדית", היא מלאכותית ואין לה אחיזה בלשון הסעיף.

שנית, ולמעלה מן הצורך, אוסיף כי ההבחנה האמורה שמציעה המערערת מבוססת בעיקרה על טענה, שלפיה ביטול "בתוקף הוראה שבפוליסה" – כמשמעותו בהוראת ההשהיה – הוא בהכרח ביטול שביוזמת המבטח. ברם, לטענה זו אין בסיס, שהרי גם למבוטח עשויה להיות אפשרות לבטל את הפוליסה בתוקף הוראה שבה (ראו בהקשר זה, למשל: סעיף 15 ל"פוליסה התקנית" הרלוונטית למועד התאונה דנן, אשר מצויה בתוספת הראשונה להוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010; אפשרות זו קיימת גם בגרסתה העדכנית של הפוליסה התקנית, וראו: התוספת הראשונה לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התשפ"א-2021; כן ראו: דניאל פרידמן ביטוח רכב מנועי 147, 149 (1972), שם מודגש כי ביטול "בתוקף הוראה שבפוליסה" לפי סעיף 24 לפקודה, כנוסחו אז, עניינו "מקרה שבו נקבע בפוליסה כי אחד הצדדים רשאי לבטלה", ההדגשה הוספה – י"ו). המערערת נאחזת בטענתה זו גם בכך שהוראת ההשהיה עוסקת בהודעה בכתב שניתנת לבעל הפוליסה. לטענתה, האמור מעיד כי הביטול שבו עוסקת הוראת ההשהיה הוא ביטול שנעשה ביוזמת המבטח. ואולם, דומה כי לא יכול להיות חולק כי גם במקרים שבהם המבוטח הוא שיוזם את ביטול הפוליסה, ניתנת הודעה בכתב בנדון מאת המבטח, שכן התנהלות בין מבוטח למבטח חייבת, ככלל, להתנהל בכתובים.

16. יתירה מכך, פרשנות המערערת בהקשר הנדון אינה מגשימה אף את תכלית החקיקה הנדונה.

כבר נפסק כי מטרת פקודת הביטוח היא "להגן על צדדים שלישיים שאינם בעלי פוליסות הביטוח" (רע"א 1736/17 פלוני נ' המאגר הישראלי לביטוח רכב ("הפול"), פס' 13 (24.8.2017) (להלן: עניין פלוני); וראו שם גם להרחבה על ההיסטוריה החקיקתית של הפקודה, אשר ממנה, בין היתר, נלמדת התכלית האמורה; אף פרידמן בספרו מציין כי זוהי מטרת הפקודה (שם, בעמ' 9)); וזוהי אף תכליתה הברורה של הוראת ההשגחה שבסעיף 24 לפקודה, כפי שעולה מההיסטוריה החקיקתית של הסעיף. כך, בדברי ההסבר להצעת החוק, שהובילה לקביעת הוראת סעיף 24 לפקודה בנוסחה הנוכחי, צוין מפורשות כי "מטרת התיקון המוצע היא להרחיב את זכויותיו של הנפגע כלפי חברות הביטוח", וזאת "בלי להתחשב בסיבת הביטול" של הפוליסה (דברי ההסבר להצעת חוק לתיקון פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי), התשל"ב-1972 (ה"ח 1009, 401-400)). וכך עוד צוין שם:

"סעיף 24 לפקודה קובע בחלקו הראשון, שאם לפני שאירעה התאונה, הפוליסה בוטלה בהסכמה הדדית של הצדדים או בתוקף הוראה שבה, אין חברת הביטוח חייבת לשלם לניזוק או לשאיריו. הוראה זו תואמת את כללי החוזים שאין תוקף לחוזה שבוטל. עם זאת, על מנת לשמור על זכויותיו של הניזוק ושל שאיריו, שאינם צד לחוזה הביטוח, מורה אותו סעיף בחלקו השני [...] מוצע לקבוע הוראה כללית, שלפיה לא יהיה תוקף לביטול כלפי הניזוק או שאיריו אלא כעבור עשרים ואחד יום לאחר שניתנה הודעה לבעל הפוליסה, וזאת בלי להתחשב בסיבת הביטול. הארכת אחריותו של המבטח לאחר ביטול הפוליסה דרושה כדי לאפשר לבעל הפוליסה להסדיר מחדש את ביטוח רכבו ולמנוע ככל האפשר נהיגה בהעדר פוליסת ביטוח [...] (שם, עמ' 401; ההדגשה הוספה – י"ו).

[להרחבה על אודות ההיסטוריה החקיקתית של סעיף 24 האמור, אשר ממנה עולה כי זו הייתה תכליתו כבר בגלגוליו הראשונים, ראו עניין פלוני, פס' 14].

אם כן, הוראת ההשגחה שבסעיף 24 לפקודה נועדה להיטיב עם מי שנפגע בתאונה ואינו צד לפוליסה של הרכב הפוגע, ולהרחיב את אפשרויותיו לקבל פיצוי. בעיקרו של דבר, נחיצות ההוראה נעוצה במצבים שבהם בוטלה פוליסת הביטוח של הרכב הפוגע, מכל סיבה שהיא, ובעל הרכב לא הספיק לערוך ביטוח חדש.

17. מהאמור נובע כי טענת המערערת, שלפיה הוראת ההשהיה חלה רק כאשר המבטח הוא שביטל את הפוליסה, אינה מגשימה את תכלית החקיקה. פרשנות המערערת שוללת מנפגעים את האפשרות לקבל פיצוי מהמבטח בכל המקרים שבהם הפוליסה בוטלה על-ידי המבוטח וטרם נערכה פוליסה חדשה, וממילא מצמצמת באופן דרמטי את אפשרותם לקבל פיצוי, באופן שכאמור עומד בסתירה לתכלית סעיף 24 לפקודה. כמו כן, נראה כי הפרשנות האמורה אינה מתיישבת עם כוונתו המפורשת של המחוקק, שלפיה הוראת ההשהיה חלה "בלי להתחשב בסיבת הביטול" של הפוליסה.

18. לנוכח האמור, לעניין תחולתה של הוראת ההשהיה, אין מקום להבחין בין ביטול הפוליסה על-ידי המבוטח לבין ביטולה על-ידי המבטח, ודין טענת המערערת בהקשר זה – להידחות.

משמעות המונח "ניזוק" בהוראת ההשהיה

19. כאמור, בפי המערערת טענה נוספת, ביחס לפרשנות שיש להעניק למונח "ניזוק" בהוראת ההשהיה. בטרם אדון בטענה זו, אעיר כי בעניין פלוני נפסק כי המונח "ניזוק" בהוראת ההשהיה אינו מתייחס לבעל הפוליסה שבוטלה, אלא רק לנפגע צד ג' (שאינו צד לפוליסה כאמור).

בענייננו, המערערת טוענת, כאמור, כי יש לפרש בצמצום רב יותר את המונח "ניזוק" בהוראת ההשהיה, כך שלא יכלול נפגע צד ג' שנהג ברכבו ללא ביטוח חובה כדין, כדוגמת המשיב שלפנינו.

אף טענה זו דינה להידחות.

20. בראש ובראשונה, הטענה הפרשנית האמורה נעדרת אחיזה כלשהי בלשון החקיקה הנדונה; ולמעשה, המערערת אף לא טענה אחרת. לפיכך, ובהינתן כללי הפרשנות הנוהגים עמנו, כמפורט לעיל, די באמור כדי להוביל לדחיית הטענה הנדונה.

עם זאת, בבחינת למעלה מן הצורך, אדגיש כי טענה זו אף אינה עולה בקנה אחד עם תכליתו של סעיף 24 לפקודה.

21. לטענת המערערת, "כל מטרתו ותכליתו [של סעיף 24 לפקודה – י"ו] למנוע מצב של נהיגה בהעדר ביטוח". אמנם, כמבואר לעיל, הוראת ההשהיה נחוצה, ביסודו של

דבר, במצבים שבהם הפוליסה בוטלה ובעל הרכב לא הספיק לערוך ביטוח חדש. ואולם, מקרים אלו אינם התכלית של הסעיף. כמובהר לעיל, תכליתו של סעיף 24 לפקודה היא להיטיב עם נפגע בתאונה שאינו צד לפוליסת הביטוח של הרכב הפוגע, באמצעות הרחבת אפשרויותיו לקבל פיצוי. זאת, על רקע היתכנות מקרים, שבהם הפוליסה של הרכב הפוגע בוטלה ובעל הרכב לא הספיק לבטח מחדש את רכבו. הטענה האמורה של המערער שוללת את יכולתם של נפגעים מסוימים – שאינם צד לפוליסת הביטוח שבוטלה, ושבעצמם נהגו ברכב ללא ביטוח חובה כדין – לקבל פיצוי מהמבטח באותם מקרים, ובכך עומדת בסתירה ברורה לתכלית הוראת ההשהיה.

22. המערער מדגישה, כי הפרשנות המוצעת על-ידיה מתבקשת אף לנוכח חוק הפלת"ד ותכליותיו. אכן, ככלל, במסגרת התחקות אחר תכלית החקיקה הרלוונטית יש להביא בחשבון כאמור גם את סביבתה הנורמטיבית; ובפרט, בית משפט זה כבר עמד על כך ש"המשטר המשפטי שנקבע ב[חוק הפלת"ד – י"ן] יכול ללמד על התכלית האובייקטיבית של סעיף 24 לפקודת הביטוח, המטרות והערכים העומדים בבסיסו כיום" (עניין פלוני, פס' 18).

ברם, אקדים ואומר, כי אין בחוק הפלת"ד ובעקרונות שבבסיסו כדי לגרוע ממסקנתי, שלפיה טענתה הנדונה של המערער אינה עולה בקנה אחד עם תכלית הוראת ההשהיה – ואף עומדת בסתירה לה.

23. הלכה למעשה, המערער טוענת כי מהעובדה שאדם אשר נהג ללא ביטוח חובה אינו זכאי לפיצוי לפי חוק הפלת"ד, נובע כי אותו אדם מוחרג מגדרי משמעות ה"ניזוק" שבהוראת ההשהיה.

אין בידי לקבל טענה זו, שכן, כידוע, העדר זכאות לפיצויים לפי חוק הפלת"ד אינו מסיר מאדם הגנה מפני רשלנותם של אחרים ומנזקים שרשלנות זאת גורמת. כך עולה מהפסיקה הענפה בנושא זכאותם לפי דיני הנזיקין הרגילים של משוללי זכאות לפי חוק הפלת"ד, אשר כוחה יפה גם לעניין הוראת ההשהיה.

24. אכן, לפי סעיף 7(5) לחוק הפלת"ד, "מי שנהג ברכב ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח שהיה לו לא כיסה את שימושו ברכב" אינו זכאי לפיצוי לפי חוק הפלת"ד. סעיף 7 לחוק מונה רשימת מקרים של שלילת זכאות לפי חוק הפלת"ד, ומטרתו להרתיע אנשים מהתנהגות פגומה, באמצעות שלילת זכאותם כאמור (ראו, למשל: רע"א 3339/00 אליהו חברה לביטוח בע"מ נ' דהן, פס' 13 (18.12.2002); עניין פלוני, פס' 18 ;

יצחק אנגלרד פיצויים לנפגעי תאונות דרכים 257 (2022)). עם זאת, שלילת זכאותו של נפגע מכוח סעיף 7 לחוק אינה פוגעת בזכות התביעה שלו לפי דיני הנזיקין הרגילים (כנלמד מהוראת סעיף 8(ג) לחוק, וראו, למשל: ד"נ 30/83 כהנקא נ' "סהר" חברה לביטוח בע"מ, פ"ד לח(4) 543, 548 (1984); אנגלרד, בעמ' 257). כמובהר לעיל, חבותה הביטוחית של המערערת כלפי המשיב מעוגנת, ביסודו של דבר, בהוראת סעיף 3(א)(1) לפקודה, אשר קובעת כי פוליסה לפי הפקודה מבטחת גם מפני חבות שאינה לפי חוק הפל"ד, כבענייננו. אם כן, אין בהוראות חוק הפל"ד כדי להוביל למסקנה, שלפיה עצם שלילת זכאות לפי החוק, מחריגה את הנפגע מגדר מושג ה"ניזוק" שבהוראת ההשהיה.

25. ויודגש: אין בידי לקבל את טענת המערערת, שלפיה דחיית פרשנותה הנדונה תספק תמריץ שלילי לנהגים לעמוד בחובת הביטוח המוטלת עליהם.

אף בהינתן שמשולל זכאות לפי חוק הפל"ד אינו מוגבל כאמור בתביעה לפי דיני הנזיקין הרגילים, קיימים תמריצים ברורים לעמוד בחובת הביטוח על מנת ליהנות מזכאות לפי חוק הפל"ד. זאת, לנוכח היתרונות המובהקים הגלומים בתביעה לפי החוק, שעיקרם במשטר האחריות המוחלטת הנוהג בו, שבמסגרתו אין צורך להיכנס אל תוך "קן הצרעות" של בירור שאלת האחריות לתאונה, להבדיל מתביעה לפי פקודת הנזיקין (ראו: ע"א 483/84 "קרנית קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים נ' אברהם, פס' 11 (22.12.1987)).

26. המערערת מוסיפה וטוענת, כי פרשנות שלפיה ה"ניזוק" שבהוראת ההשהיה כולל גם נפגע שבחר לנהוג ברכב ללא ביטוח חובה, תוביל להענקת פיצוי לאותו נפגע, באופן שיעמוד בסתירה לתקנת הציבור, בשים לב לאשם המוסרי שדבק בהתנהגותו של אותו אדם.

ואולם, כאמור, טענות מסוג זה כבר נדונו בפסיקתו של בית משפט זה, ונקבע כי אין בהן כדי להטיל מגבלות על זכותו של נפגע, חסר זכאות לפי חוק הפל"ד, לתבוע פיצוי על נזקיו לפי דיני הנזיקין הרגילים, בין היתר לנוכח כוונתו המפורשת של המחוקק בהקשר זה (להרחבה בהקשר זה ראו, לדוגמא: ע"א 2591/09 אלנסארה נ' שליטל, פס' 14-18 (22.2.2011)). לנוכח האמור, אף אין להטיל על נפגע כבענייננו מגבלה – אשר כאמור, נעדרת כל עיגון בדין – בדמות החרגתו מתחולת הוראת ההשהיה, בתביעתו פיצוי על נזקיו מכוח פקודת הנזיקין.

27. ולסיכום נקודה זו, אף בענייננו יפים דברי המשנה לנשיאה א' ריבלין בעניין אלנסארה:

"אם בוחנים את מצבו של מי שתובע במסגרת פקודת הנזיקין, קודם מעשה, הרי שעומדים בפניו מכשולים שאינם ניצבים בפני התובע על פי חוק הפיצויים. 'המקל' שחובטים בו, בשל שהפר את חובת הביטוח, כבד דיו, עד שאין לחבוט בו ב'מקל נוסף'" (שם, פס' 18).

28. אשר על כן, יש לדחות גם את טענת המערערת, שלפיה המונח "ניזוק" שבהוראת ההשהיה אינו כולל נפגע צד ג' שבעצמו נהג ברכב ללא ביטוח חובה כדין, כבענייננו.

סוף דבר

29. לנוכח כל האמור לעיל, אציע לחבריי כי נדחה את הערעור.

עוד אציע, כי המערערת תישא בהוצאות המשיב בסך של 10,000 ש"ח.

ש ו פ ט ת

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת ג' כנפי שטייניץ:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת י' וילנר.

ניתן היום, י"ח בסיון התשפ"ג (7.6.2023).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת